

Monumentnummer*: 523134

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 22 april 2002
Kadaster deel/nr 82859/52

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Culemborg Culemborg Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Culemborg

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Culemborg C 1173

Omschrijving**

Inleiding

Voormalig SCHAKELHUIS met TUINHEK, gebouwd ca 1925 door architect Hendrik Fels (1882-1962), in een stijl die invloeden vertoont van Dudok en het zakelijk expressionisme. H.Fels stond in het begin van zijn carrière bekend als architect van villa's en woonhuizen. Later ontwierp hij ook scholen en utiliteitswerken. In de jaren dertig was hij verantwoordelijk voor diverse onderstations van de PGEM waar zijn broer later van 1940-1956 directeur was. De architect Fels genoot bij de electriciteitsmaatschappij grote vrijheid in het ontwerpen van diverse gebouwen die stijlinvloeden vertonen van de Amsterdamse School, de Haagse School of de Engelse landhuisstijl.

Het electriciteitsgebouw in Culemborg doet tegenwoordig dienst als transformatorhuisje, waarbij vanaf 1966 ook een magazijn was ondergebracht. De in een elektriciteitscentrale opgewekte stroom (hoogspanning) wordt naar een onderverdeelstation gezonden en daar tot laagspanning gebracht dat voor huishoudelijk gebruik (220 volt) en voor bedrijven (krachtstroom 380 volt) geschikt is. Het gebouwtje is gesitueerd ten zuiden van het centrum aan de parallel aan de Rijksstraatweg gelegen Lanxmeersestraat. Het is, op een gemetselde plint, ten opzichte van de flankerende woningen naar achter geplaatst en omsloten door een ijzeren hekwerk in een met het gebouw overeenkomstige stijl.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Het pand bezit een nagenoeg vierkante plattegrond, is opgetrokken in gele en rode machinale baksteen (Noors verband en terugliggende voeg) en wordt gedekt door met bitumen belegde platte daken. Het gebouwtje bestaat uit twee achter elkaar geplaatste brede bouwvolumen met op verschillende hoogte gelegen platte daken. In het bouwdeel aan de straatzijde is links een hoger opgetrokken smalle bouwmassa ingebracht. Op de twee hoogst gelegen daken komen een gemetselde ontluuchtingskoker voor. De gevels boven het omlopend uitgemetselde trasraam, worden orthogonaal geleed door de langgerekte vormen van ramen en stalen deuren, alsook door de dakoverstekken. Enkele van deze openingen zijn uitgevoerd met omlijstingen en stijlen van zandsteen. Het perceel wordt door een niet meer volledig bewaard gebleven SPIJLENHEK op een gemetselde borstwering en tussen kolommen, omgeven. Aan de straatzijde is links een draaihek tussen kolommen aanwezig.

De VOORGEVEL wordt bepaald door het verspringen van de dakvlakken en links het verticale tweestrooks venster in zandsteen uitgevoerd, met gedeelde ramen. Het rechtervlak bevat een naar achter geplaatste deur (die toegang geeft tot de transformatorruimte) tussen afgeschuinde neggen onder een brede betonnen luifel. Rechts komt nog een gekoppeld valraam voor, gevat tussen zware natuurstenen dorpel en rollaag.

De LINKER ZIJGEVEL bevat in het midden een valraampje geflankeerd door, eveneens onder een rollaag, twee deuren met een gemetseld klein bordes. In het linker en rechter bouwvolume komt respectievelijk een dubbele deur met tweemaal drieruits bovenlichten binnen een zandstenen omlijsting voor en een enkele deur; beide zijn verhoogd geplaatst en voorafgegaan door een laadvloer, waarvan die links op ijzeren kolommen en rechts op muurdammen rust. Per bouwvolume gerekend vanaf de straatzijde, geven de deuren toegang tot de laagspanningsverdeelinrichting, de hoogspanningsbox (tegenwoordig spreekt men van middenspanning) en magazijnruimte.

De ACHTERGEVEL heeft twee grote gevelopeningen die door vermoedelijk oorspronkelijke platen, zijn afgesloten. De openingen werden alleen gebruikt in geval van verplaatsing van de twee zware regeltransformatoren die via twee stel nog aanwezige railsjes op de, de gehele breedte van de gevel beslaande laadvloer naar buiten konden worden gereden.

De RECHTER ZIJGEVEL bezit in het lage linkerdeel twee identieke deuren gelijk aan die voorkomen in de linker zijgevel. Zij flankeren twee ramen op een gemeenschappelijke vensterdorpel en die boven door een rollaag worden afgesloten. Rechts in het hoge bouwdeel is een zandstenen vijfstrooks venster met door twee roeden onderverdeelde ramen, aanwezig.

Het INTERIEUR is door de verschillende bouwvolumen onderverdeeld die elk een eigen stalen deur bezitten in de buitengevel. De vloeren zijn alle belegd met geel geglazuurde tegels. De wanden zijn als lambrizing met dezelfde tegels voorzien of zijn gepleisterd.

Waardering

Voormalig SCHAKELHUIS met HEKWERK gebouwd ca 1925 door architect H. Fels.

- Van architectuurhistorisch belang als goed en gaaf voorbeeld van een stroomverdeelstation in een stijl die invloeden vertoont van Dudok en het zakelijk expressionisme.
- Van stedenbouwkundig belang vanwege zijn ligging aan de rand van het centrum en de relatie met de omgeving waarvoor het de stroomverdeling verzorgt.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van cultuurhistorisch belang vanwege de bestemming en verschijningsvorm als onderstation dat verbonden is met de technische ontwikkeling van de electriciteitsvoorzieningen.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf